

jaargang 18

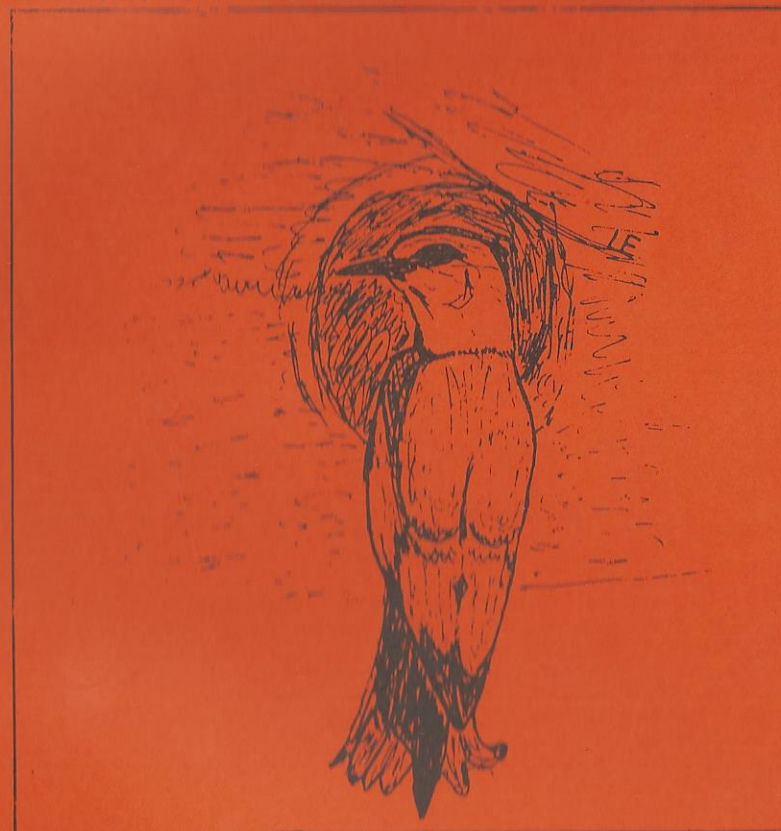
nummer 2

INHOUD

Vogels kijken in de Franse alpen	29
Roofvogels over Falsterbö	33
Bienvenida en España	35
Oost-Europa tour 1991	43
Ornithotrip Oost Europa, zomer 1991	53
Vogels in Grieks Thracië voorjaar 1991	57

DE MOURIK

VOGELWERKGROEP RUK - VAN NIMEGEN e.o.

jaargang 18 nummer 2

1992 themanummer vogelreizen

REDACTIONEEL

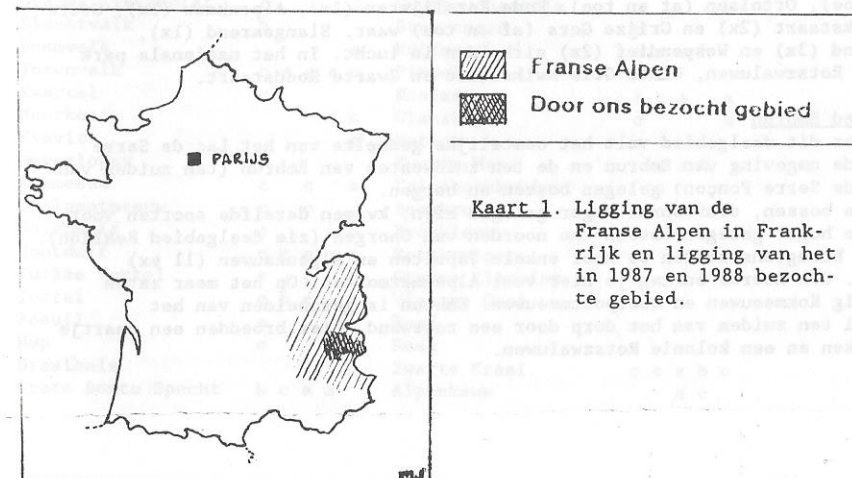
In deze Mourik vindt U een aantal verslagen van verre vogelreizen. Dit was reeds aangekondigd in de vorige aflevering, waarin al verhalen stonden over IJsland en de Camargue. In de volgende Mourik zal nog een verslag staan over twee winterreizen naar Spanje. Op dit moment beschikt de redactie nog niet over het complete manuscript hiervan. Moge deze Mourik de lezers inspireren tot veel vogelplezier in het buitenland.

VOGELS KIJKEN IN DE FRANSE ALPEN

Er zijn in de loop der jaren prachtige verhalen verschenen in De Mourik over tot de verbeelding sprekende vogelgebieden. In 1987 en 1988 bezocht ik samen met o.a. Dio Hornman een gebied dat misschien niet tot de bovenstaande categorie gerekend wordt, maar daardoor niet minder interessant is: de Franse Alpen.

De Franse Alpen bestaan nog, ondanks het opkomende toerisme (en vooral de skipistes), uit grote ongerepte delen, die soms verheven zijn tot regionaal of nationaal park. Men kan er nog mooi de vegetatieverschillen ontdekken die kenmerkend zijn voor dal tot hooggebergte. Dit begint in het dal met dorpjes, verspreid staande loof- of naaldbosjes, nog vrij traditioneel bewerkte akkers en rustig begraasde weiden. Wanneer men een stuk omhoog gaat verandert dit in puur naaldbos. Hogerop vindt men soms wat struiken en nog hoger de alpenweiden. Uiteindelijk heb je kale rotsen met op de toppen (op de noordhellingen ook lager): de eeuwige sneeuw.

Men vindt hier ook de bijbehorende soorten. De dalen worden vooral opgezocht door veel zoonanbiddende en wielrennende vakantiegangers (veel Nederlanders), terwijl de wandelaars hoger in de bergen te vinden zijn (ook dit is geen onaanzienlijk deel). Er is echter ook een derde soort, namelijk de vogelaar. Deze is al vroeg uit de veren en zodoende is deze in het te betreden gebied de vorige twee voor. Vooral 's morgens behoorden Dio en ik tot die laatste categorie (alhoewel de meeste vogelsoorten al wandelend werden waargenomen). In de loop van de dag wilde dat nog wel eens veranderen. In de winter komen dan nog, als vierde soort, uit het noorden en uit het zuiden (?) de wintergasten het gebied bezetten.

Wij bezochten het zuidelijke gedeelte (zie kaart 1) van de Franse Alpen. Onze tenten stonden op een camping even ten oosten van Chorges, dat ten noorden van het grote Lac de Serre-Ponçon, ten oosten van de stad Gap en ten zuiden van het prachtige nationale park Des Ecrins ligt. Vanaf de camping maakten we dagtochten. In 1987 was de vakantieperiode van 15 tot en met 27 juli en in 1988 was deze van 18 tot en met 31 juli.

In dit artikel bespreek ik een aantal typische vogelsoorten die we zijn tegengekomen oftewel vogelsoorten die een aantal (2) typische vogelaars zijn tegen gekomen. Ik behandel deze per deelgebied. De grenzen zijn ruw genomen.

Deelgebied Chorges

Dit deelgebied omvat het bosgebied ten zuiden en ten zuidwesten van Chorges inclusief het Lac de Serre Ponçon. De oostgrens loopt van het Lac de Serre Ponçon t.h.v. la Baie St.-Michel tot Prunières. De noordgrens loopt van Prunières tot Martouret. Van hieruit loopt ze weer tot aan de bossen ten zuidwesten van Chorges.

In de agrarische delen (bv. rondom de camping), die bestaan uit weilandjes, akkers en ruigten omgeven door bosjes en hagen, kwamen regelmatig Grauwe Gors, Geelgors, Grauwe Klauwier, Kwartel, Cirlgors, Paapje (veel) en Putter voor. Verder zagen we af en toe Ortolaan, Grauwe Kiekendief, Grasmus, Kleine Karekiet, Roodborsttapuit en Hop. In de bossen kwamen we regelmatig Bergfluit, Groene Specht, Kuifmees, Boomklever en Tuinfluit tegen. Eén keer zagen we twee Citroensijzen. Op het meer zaten altijd Kokmeeuwen en Geelpootmeeuwen. Langs de oever bij Baie St.-Michel zagen we een keer een paartje Oeverlopers. Vlakbij het meer bij St.-Estève ontdekten we in 1987 en 1988 een paartje Rotsmussen. Van de roofvogels zagen we (buiten de genoemde Grauwe Kiekendieven): Torenvalk (af en toe), Buizerd (af en toe), Rode Wouw (1x), Wespindief (1x:4 ex.) en Slangarend (1x). In Chorges vlogen één keer 3 Alpengierzwaluwen tussen de Gierzwaluwen.

Deelgebied Réallon

Dit deelgebied bestaat uit de bergrug ten noorden van Chorges (o.a. Pic la Pouterle en les Aiguilles de Chabrières), het dal van de Réallon en het zuidelijke puntje van het nationale park des Ecrins.

In de (berg)bossen zagen en/of hoorden we af en toe Kruisbek, Kuifmees, Zwarte Mees, Sijs, Boomkruiper, Tjiftjaf, Fitis, Sperwer. Eén keer hoorden we een Taigaboomkruiper roepen. Wat hoger op de alpenweiden namen we Roodborsttapuit (af en toe), Citroensijzen (af en toe), Tapuit (veel), Cirlgors (af en toe), Ortolaan (af en toe), Rode Rotslijster (1x), Alpenkauw (1x), Grote Gele Kwikstaart (2x) en Grijsze Gors (af en toe) waar. Slangarend (1x), Steenarend (3x) en Wespindief (2x) cirkelden in lucht. In het nationale park zagen we Rotszwaluwen, Grote Gele Kwikstaart en Zwarte Roodstaart.

Deelgebied Embrun

Onder dit deelgebied valt het oostelijke gedeelte van het Lac de Serre Ponçon, de omgeving van Embrun en de ten zuidwesten van Embrun (ten zuiden van het Lac de Serre Ponçon) gelegen bossen en bergen.

In de bossen, die vooral hoger gelegen zijn, kwamen dezelfde soorten voor als in de hoger gelegen bossen ten noorden van Chorges (zie deelgebied Réallon). Boven de boomgrens konden we mooi enkele Tapuiten en Alpenkauwen (11 ex) bekijken. Ook hoorde en zag je hier veel Alpenmarmotten. Op het meer zaten regelmatig Kokmeeuwen en Geelpootmeeuwen. Embrun is gescheiden van het rivierdal ten zuiden van het dorp door een rotswand. Hier broedden een paartje Torenvalken en een kolonie Rotszwaluwen.

Deelgebied Briançon

Twee bezochte delen bepalen dit deelgebied, namelijk het oostelijke deel van het nationale park Des Ecrins (ten westen van Briançon) en het regionale park Queyras (ten zuidoosten van Briançon). Het bezochte gedeelte van Des Ecrins bestaat uit een ruig hooggebergtelandschap met rotsen, steile wanden en gletsjers. Queyras bestaat uit bergbossen, diepe canyons, steile bergen en het fantastische Casse Deserté (waarbij de naam al genoeg zegt).

In Des Ecrins zagen we voor dit landschapstype typische soorten als Alpenkauw (> 10 ex), Barmsijs (> 10 ex), Alpenheggemus (2), Zwarte Roodstaart (enkel) en Rotskruiper (1 vliegend ex). Van de zoogdieren namen we hier Hermelijn (1), Vos (1) en Gems (6 oude + 4 jongen) waar. De steile wanden in Queyras trokken Rotszwaluwen aan. Hier hoorden we ook weer veelvuldig het gefluit van de Alpenmarmot.

Tot slot heb ik nog een soortenlijst gemaakt (zie tabel 1). Hieruit en uit het bovenstaande blijkt dat de Franse Alpen (althans het door ons bezochte deel) helemaal niet zo'n gek gebied is om vogels te gaan kijken. De plekken zijn allemaal goed bereikbaar, er zijn vele wandelpaden, er is nog veel natuurschoon (er is echter ook al heel wat verdwenen!) en er zijn genoeg leuke vogelsoorten te zien.

Tabel 1. Soortenlijst van de in 1987 en 1988 waargenomen vogelsoorten per deelgebied.

soort:	deelgebied:	soort:	deelgebied:
	C R E B O		C R E B O
Fuut		Grote Lijster	c a
Blauwe Reiger	c	Rode Rotslijster	a
Purperreiger	b	Paapje	c c
Kwak	b	Roodborsttapuit	c a
Zwarte Wouw	c	Kleine Karekiet	b
Rode Wouw	c	Braamsluiper	b
Steenarend	c	Tuinfluit	b b
Slangarend	b a	Zwartkop	c b a
Buizerd	b b	Tjiftjaf	c a a a c
Wespindief	c a c	Bergfluit	c c a
Havik	a	Grauwe Vliegenvanger	b
Sperwer	b a	Goudhaantje	b a b
Grauwe Kiekendief	c	Vuurgoudhaantje	b
Slechtvalk	b	Staartmees	c
Boomvalk	a	Kuifmees	a c a b
Torenvalk	c a a a c	Pimpelmees	c b
Kwartel	c	Koolmees	c c a a
Meerkoet	a c	Glanskop	c a
Kievit	c	Matkop	a
Oeverloper	b	Zwarte Mees	c a b
Kokmeeuw	c c a	Taigaboomkruiper	a
Geelpootmeeuw	c c	Boomkruiper	c c a b
Holenduif	c	Boomklever	c b a
Houtduif	c c a c	Rotskruiper	b
Turkse Tortel	c c c	Grauwe Klauwier	c c a b b
Tortel	c b c c	Vlaamse Gaai	c a a
Bosuil	a	Raaf	a
Hop	c	Roek	c
Draaihals	b	Zwarte Kraai	c c a b c
Grote Bonte Specht	b c a a	Alpenkauw	a c

Groene Specht	c	Kauw	c a a c
Gierzwaluw	c c c c c	Ekster	c c a c
Alpengierzwaluw	a	Spreeuw	c b c
Boerenzwaluw	c c c c c	Huisemus	c a c c c
Huiszwaluw	c c c c c	Ringmus	c c a c c
Rotszwaluw	a c c	Rotsmus	c
Veldleeuwerik	c	Citroensijts	a c
Graspieper	b	Europese Kanarie	c b c
Gele Kwikstaart	b	Barmsijs	c
Grote Gele Kwikst.	a	Kneu	c c b c
Witte Kwikstaart	c a c	Goudvink	a a
Winterkoning	b c a	Groenling	c b a
Heggemus	c c a a	Putter	c c a a c
Alpenheggemus	b	Sijs	b
Roodborst	c c a c	Vink	c c a b b
Zwarte Roodstaart	c a c a c	Kruisbek	c a
Gekraagde Roodstaart	c	Cirlgors	c c a a
Tapuit	c a c	Geelgors	c c a c
Nachtegaal	a	Ortolaan	a c
Kramsvogel	a	Grauwe Gors	c a a
Merel	c b a c	Grijze Gors	b
Zanglijster	c		

TOTAAL: 103 soorten

deelgebied: C: omgeving Chorges R: omgeving Réallon
 E: omgeving Embrun B: omgeving Briançon O: onderweg
 tabel: a: waargenomen in 1987
 b: waargenomen in 1988
 c: waargenomen in 1987 en 1988

Menno Hornman
 Groesbeekseweg 414
 6523 PP Nijmegen

LEDENMUTATIES

Adreswijzigingen: R. Stolk, Sweelinck 75, 5831 KR Boxmeer
 J. van der Coelen, Kremersdreef 5 A, 6216 SV Maastricht, 043-475825
 W. Helmer, Snijderstraat 22, 6511 TL Nijmegen, 080-239835
 M. Aarts, Edeseweg 82-II, 6721 KA Bennekom, 08389-13457

Wie kent de huidige adressen van:

J. & M. Laarakker (was Bargapark 12, Bergen (Lb.)), W. Homan (was Burg. Gillesseweg 12, Gennep), T. v.d. Bergh, Oploo?

ROOFVOGELS OVER FALSTERBÖ

Reeds drie maal heb ik het uiterste zuidwestelijkste puntje van Zweden bezocht, dieper in Scandinavië ben ik nooit gekomen. Niet dat het overigens noodzakelijk was om verder te gaan. In de jaren dat ik Falsterbö bezocht (1987, 1989 en 1991) was ik er iedere keer eind augustus/begin september. Deze tijd is bij uitstek de tijd om de terugtocht van Wespindieven naar warmer oorden te aanschouwen.

De data en reisgenoten van mijn bezoeken aan Falsterbö waren:

30-08-87 t/m 04-09-87 Carlo van Seggelen, Hans Vrolijk.
 23-08-89 t/m 28-08-89 " "
 27-08-91 t/m 03-09-91 Ad van Rosendaal, Edwin Bommezy, Ronald Stolk.

Het eerste jaar (1987) wisten we (Carlo, Hans en ik) eigenlijk niet zo goed wat we moesten verwachten. Nog nooit had een van ons een internationaal vogeltrekpunt bezocht. Twee van de drie waren wel eens op Cape Griz Nez geweest, maar de ervaringen aldaar waren niet echt overweldigend.

Het meest fantastische van de eerste avond was dat zelfs in de diepe schemering nog steeds allerlei zangertjes (Boompiepers, Gele Kwikstaarten) en Sperwers over de tent trokken. De dagen daarna werden de records overtrekkende roofvogels vrijwel iedere dag verbroken.

Het tweede jaar (1989) was supertoptrek. Na een periode van slecht weer waren vele roofvogels noodgedwongen aan de grond te blijven. De dag nadat we waren gearriveerd werd het stralend en stralend weer. Gigantische aantallen Wespindieven trokken over. Bellen van 200 vogels waren geen uitzondering en daar zat de lucht dan ook vol mee. De laatste dag van deze tocht eindigde echter in een zeer zware storm (windkracht 11 tot 12). De tent bleek wel bestand tegen de storm, maar door de kracht sloeg de regen door de tent heen. Aangezien ook de voorspellingen op langere termijn slecht waren, werd er besloten de volgende dag huiswaarts te gaan.

Het derde jaar was verreweg het minst. Nu ging ik met drie vogelaars die er nog nooit waren geweest. Ze hadden al mijn verhalen gehoord (en ook van anderen gelukkig) en wilden Falsterbö ook wel eens meemaken. Echter, de aantallen roofvogels waren vrij laag. Ook de Zweden zelf waren ontevreden over de trek van dit jaar. Zeer weinig Wespindieven (216 in schril contrast met de twee andere jaren), lage aantallen van veel soorten.

Natuurlijk waren er wel wat trekgroepjes van roofvogels, maar de krenten in de Scandinavische pap waren de Slangen- en de Schreeuwarend. Andere jaren waren de aantallen het meest overweldigend. Het weer was in ieder geval fantastisch en er was wel degelijk een vakantiegevoel ontstaan.

Gezien de schrikbarende prijsstijging van de camping besloten we na een nacht de tenten naar 50 meter buiten de omheining van de camping te verplaatsen. Op deze manier ontkwamen we aan een financieel debacle. We gebruikten de camping puur en alleen om te slapen, dus betaalde je je blauw aan een nachtrust die buiten de omheining zeker zo goed was.

Natuurlijk is er het zuidwestelijkste puntje van Zweden meer te zien dan alleen maar roofvogels. Door de strategische ligging van dit punt passeren hier vele soorten. In de periode van eind augustus/ begin september trekken er veel "vroeg" najaarstrekkers door.

Om een aantal leuke waarnemingen te noemen: Kraanvogel, Breedbekstrandloper, Reuzenster, Grauwe Klauwier, Draaihals, Grote Pieper, Roodkeelpieper,

Buidelmees en Ortolaan. In de omgeving zijn ook nog enige interessante meren en bossen te bezoeken, waar Visarend, Kraanvogel, Raaf en Taigaboomkruiper te vinden zijn.

Soorten	1987	1989	1991
Visarend	8	17	8
Slangenarend	-	1	1
Schreeuwarend	-	3-4	1
Wespendief	1458	2287	216
Buizerd	195	101	43
Ruigpootbuizerd	-	-	2
Rode Wouw	3	4	6
Havik	2	-	-
Sperwer	334	319	545
Blauwe Kiekendief	1	10	3
Bruine Kiekendief	16	10	18
Grauwe Kiekendief	-	1	-
Boomvalk	2	1	1
Smelleken	2	3	2
Slechtvalk	-	1	1
Torenvalk	37	4	2

In aanliggende periodes nog gezien door anderen Zwarte Wouw (1), Dwergarend (1), Zeearend (1), Bastaardarend (1), Roodpootvalk (2).

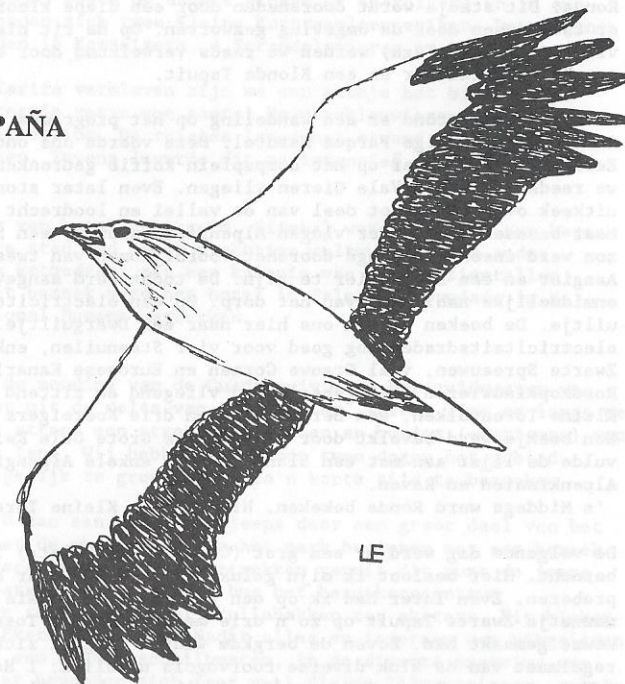
Voor soortenlijstliefhebbers kan ik nog melden dat ieder jaar om en nabij de 125 soorten gezien werden in een periode van 4 tot 6 dagen.

Camping "Ljungens" (vrij vertaald Heizicht) is een dure camping nabij de hei waar het allemaal gebeurt. Van hieruit is ook een interessant deel van de kust goed te bereiken. Om bij de punt te komen is een fiets of een auto handig. Lopend is het ongeveer 1 uur. Kamperen is goed te doen in die tijd, met als enig nadeel dat je af en toe gek kan worden van de muggen ("87 zeer gek, '89 geen mug te bespeuren, '91 lichtelijk gestoord).

Voedsel is behoorlijk duur in Zweden, het verdient daarom de aanbeveling om het meeste eten mee te nemen (voor een week gaat dat prima). Vooral fruit en groente zijn behoorlijk aan de prijs.

Raymond Pahlplatz
Dr. Kanterlaan 203
Grave

BIENVENIDA EN ESPAÑA

Inleiding

Zowel in 1990 als in 1991 heb ik mijn vakantie doorgebracht in Spanje. Hierbij heb ik reizen gemaakt met het voornaamste doel om zoveel mogelijk van de Spaanse vogels te kunnen genieten. In 1990 ben ik in de zuidelijkste provincie van Spanje geweest, Andalusië genaamd.

In 1991 ging het naar de noordelijke streken van Spanje. Hier stond de Valle de Aragón op het programma (ongeveer tien kilometer onder de Franse grens).

De reizen werden georganiseerd door SNP-natuurreizen. Er werd hierbij erg veel gewandeld. Dit is nog altijd de beste manier om naar vogels te kijken.

Andalusië 1990

In 1990 heb ik in de eerste weken van juni deze provincie bezocht. Deze reis had de volgende hoofddoelen:

- 1) Serranía de Ronda met als hoofddoel het Parque Naturel de Grazalema (bekend om de zilversparren).
- 2) De Atlantische kust bij Tarifa met een blik op de straat van Gibraltar en de kustlijn van Afrika.
- 3) Het Parque Nacional Doñana.
- 4) De uitgedroogde "Badlands" rond Guadix.
- 5) Het hoogste bergte van Spanje: Sierra Nevada.

Serranía de Ronda

Het vestingsstadje Ronda is prachtig gelegen op een kam midden in de Serranía de Ronda. Dit stadje wordt doorsneden door een diepe kloof. Vanuit dit stadje werd er twee dagen door de omgeving gezwoeven. Op de rit hiernaar toe (vanaf het vliegveld van Malaga) werden we reeds verwelkomd door enkele Roodborsttapuiten, een Roodkopklauwier en een Blonde Tapuit.

De eerste dag stond er een wandeling op het programma vanuit het dorp Grazalema in het gelijknamige Parque Naturel. Deze voerde ons onder het dorp, het dal in. Eerst werd er echter op het dorpsplein koffie gedronken. Vanaf het terras zagen we reeds de eerste Vale Gieren vliegen. Even later stonden we op een balkon dat uitkeek over een groot deel van de vallei en loodrecht enkele tientallen meters naar beneden liep. Hier vlogen Alpengierzwaluwen, een Sperwer en een Buizerd. De zon werd ineens vervaagd door het voorbijkomen van twee gieren. Dit bleken een Aasgier en een Lammergier te zijn. De tocht werd aangevangen op een pad in de onmiddellijke nabijheid van het dorp. Op een electriciteitsdraad zat een klein uiltje. De boeken leidden ons hier naar een Dwerguiltje. Verder bleken deze electriciteitsdraden nog goed voor vier Steenuilen, enkele Bijeneters, twee Zwarte Spreeuwen, veel Grauwe Gorzen en Europese Kanaries en een paar Roodkopklauwieren. Het geheel werd vliegend en zittend afgesloten met drie Kleine Torenvalken, een Bergfluit en drie Koereigers (midden in de bergen !). Een beekje werd bevolkt door een familie Grote Gele Kwikstaarten en een rotswand vulde de lijst aan met een Slangenarend, enkele Alpengier- en Rotszwaluwen, Alpenkraaien en Raven.

's Middags werd Ronda bekeken. Hier vlogen Kleine Torenvalken en Rotsduiven.

De volgende dag werd er een grot (Cueva de la Pileta) in de buurt van Ronda bezocht. Hier besloot ik mijn geluk niet binnen, maar buiten de grot te proberen. Even later had ik op een terrasje (geen café!) langs de rotswand een mannetje Zwarte Tapuit op zo'n drie meter afstand. Toen wist ik dat ik de goede keuze gemaakt had. Boven de bergkam waarin de grot zich bevond zweefden met de regelmaat van de klok diverse roofvogels namelijk: 1 Havikarend, 3 Dwegarenden, 4 Vale Gieren, 1 Aasgier, een Torenvalk en enkele Slangenarenden. Langs het pad naar de grot bevonden zich kleine bosjes. Hierin hielden zich enkele kleine zangertjes op waaronder enkele Kleine Zwartkoppen, met zekerheid een Sardijnse Grasmus, een Blonde Tapuit en vele Roodborsttapuiten. Iets lager was er bovenop een rotsblok een vrouwtje Blauwe Rotslijster te vinden. Rond twaalf uur werd er gegeten in een olijfbomgaard. Onder het genot van een Spaanse lunch en siësta werden er nog twee Aasgieren, twee Tortelduiven en diverse Grauwe Gorzen gezien. 's Middags werd er een wandeling gemaakt door de heuvels bij Ronda. De lijst werd hier aangevuld met een Slangenarend (t.p. op een rotsblok, enkele tientallen meters bij ons vandaan), enkele Roodkopklauwieren, Bijeneters, Roodborsttapuiten, Zwarte Spreeuwen en een Rode Wouw. In een weilandje liep een aantal Kalandereeuwieren.

Tarifa

Een dag later gingen we per bus van hotel veranderen. Het plaatsje Ronda werd verruild voor een hotel aan de Atlantische Oceaan, met zicht op Afrika (ongeveer 13 kilometer verwijderd). Vanuit de bus en tijdens de lunch zagen we diverse Vale Gieren, een Steenarend, Dwegarenden, Ooievaars, Kleine Torenvalken en Roodkopklauwieren. Na aankomst heb ik met een andere vogelaar een wandeling gemaakt naar de kleine delta van een riviertje. Hier foerageerde de eerste Kleine Zilverreiger van de vakantie. Onder een brug bevonden zich de nesten van een kolonie Roodstuitzwaluwen. In een graanveldje riep een Kwartel. op het

strand liepen een aantal Strandplevieren, een Bontbekplevier, twee Bonte Strandlopers en een Tureluur. Boven de akkers vlogen 42 Koereigers en in een rand van een weiland bevonden zich twee Kleine Kortteenleeuwieren. De volgende dag aan het strand leverden 15 Koereigers, 3 Strandplevieren en Lachsternen op.

De tweede dag dat we in Tarifa verbleven zijn we een stukje het binnenland ingegaan. Rond een kloostertje zaten een aantal Roodkopklauwieren, diverse Zwarte Spreeuwen en een Appelvink. De ruigtes langs het strand werden bevolkt door enkele Kuifleeuwieren. Tevens leverde dit na intensief speurwerk een Thekla Leeuwerik op.

Na dit alles werd er weer van hotel gewisseld. Ditmaal werd er eerst een bezoek gebracht aan Sevilla. Deze stad had naast prachtige cultuur nog een ander presentje in petto. Op de kathedraal zat een kolonie van enkele tientallen Kleine Torenvalken. Na dit bezoek werd het hotel in Palma del Condado in de buurt van het Parque Nacional Doñana betrokken.

Parque Nacional Doñana

Het Doñana-park ligt in de monding van de Guadalquivir in het zuidwesten van Spanje. Het gebied bestaat uit de delta van deze rivier. Verder ligt er langs de Atlantische Oceaan en het strand een strook van duinen en bosjes (=Marismas) van ongeveer dertig kilometer lang. Wij hebben gedurende twee dagen het gebied bekeken. Het gebied is eigenlijk te groot om in zo'n korte tijd te bezoeken.

De eerste dag werd besteed aan een tocht met jeeps door een groot deel van het park. Men kan het beste met de ontdekking van het park beginnen met een bezoek aan het grootste bezoekerscentrum. Tevens vertrekken vanuit dit punt de jeeps voor hun tocht door het park. Toen we met de bus het bezoekerscentrum binnenreden zaten er op en rond een aantal prullebakken zes eksters. Dit bleken geen gewone, maar Blauwe Eksters te zijn. Nadat alles en iedereen was uitgeladen was er even tijd om langs een aantal schuilhutten, in de directe omgeving van het centrum, te lopen. Hier bevonden zich zeer veel Kleine Zilverreigers, enkele Koereigers en twee vliegende Kwakken. Op het dak van het bezoekerscentrum zat een nest met jonge Ooievaars. Nadat alles weer was verzameld begon de tocht met de jeep. Erg comfortabel was dit echter niet. Je werd de hele dag doorlkaar geschud en er werd nauwelijks gestopt om eens rustig rond te kijken. Op een gegeven moment leek het wel de rally Parijs-Dakar. Er werd toch zoveel mogelijk moeite gedaan om nog een aantal vogels te zien. Na een hele dag lijden (zadelpijn van het zitten) werd er het volgende opgemerkt: zeer veel Europese Flamingo's, 8 Lepelaars, ongeveer zestig Zwarte Wouwen, minimaal 3 Rode Wouwen, tientallen Witwangsternen, 2 Dwegarenden, 1 Keizerarend, en een langsvliegende Purperreiger. Aan kleine zangvogeltjes werden 2 Provençaalse Grasmussen en 4 Waaiersaartrietzangers gezien. Op de terugweg werd er langs de weg een Hop opgemerkt.

Een dag later werd er wederom begonnen met een bezoek aan het Acebuche-centrum. Deze dag stond geheel in het teken van de vogels. De schuilhutten die hierbij in de buurt liggen waren goed voor wederom grote en kleine aantallen van resp. Kleine Zilver- en Koereiger. In een struik, langs het pad naar een van de schuilhutten, zat de enige Klapdekster van de vakantie. De Purperkoeten werden alleen aangetroffen op de bewegwijzering. Vanuit een schuilhut werden enkele reigertjes opgemerkt namelijk 4 adult en 2 jonge Kwakken en 3 Woudapjes. De aantallen Provençaalse Grasmussen en Waaiersaartrietzangers werden conform de dag ervoor geprolonged. Een Bruine Kiekendief bleek hier zijn domicilie te hebben.

Aan de rand van het Donana-park bevindt zich het pelgrimsplaatsje El Rocio. Elk jaar wordt er een groot feest gehouden. Dan trekken er door het park zo'n twee miljoen spanjaarden in traditionele kleding in de richting van El Rocio. Het enige nadeel is dat zij alle afval dat ze hebben direct op de grond laten vallen. Dit betekende dat zowel een groot deel van het park en zeker het plaatsje El Rocio het aanzicht hadden van een openbare vuilnisbelt. Voor met name de Zwarte Vrouwen was dit echter geen probleem. Deze deden zich met graagte te goed aan deze "heerlijkheden". De dag van ons bezoek zagen we ze veel met als hoogtepunt een waarneming van een groep van ongeveer 70 Zwarte Vrouwen, vergezeld van enkele Rode Vrouwen. Toen wij rond het middaguur in het dorpje aankwamen was het een drukte van belang van allerlei mensen. De plaatselijke vuilnisdienst had de handen er vol aan. In en om het dorpje werden we opgewacht door een paartje Marmereenden met jongen, 5 Bijeneters, een langsvliegend Woudaapje, vele Koereigers, een Appelvink en diverse Kluten en Stelkluten.

Enkele uren later werd het kleinere bezoekerscentrum (in de onmiddellijke nabijheid van El Rocio) bezocht. Het centrum wordt La Rocina genoemd. Hier werd onze toch al omvangrijke lijst aangevuld met zowel een Dwerf- als een Keizerarend, enkele zingende Grote Karekieten en Snorren. Tevens werd er hier een zingende Kleine Karekiet opgemerkt. Een Woudaapje en enkele Bijeneters lieten zich mooi bekijken. De Purperkoet liet zich weer alleen maar op de borden zien.

De volgende dag werd het kamp weer opgebroken. Er werd van Palma del Condado verhuisd naar Guadix. Deze dag stond in het teken van zitten en wachten tot we deze 450 kilometer lange tocht weer achter ons hadden. Onder het rijden werden de vogels uiteraard niet vergeten. Zo werden er in de wijn- en sherrygaarden van Jerez en Carmona 4 Grauwe Kiekendieven, enkele Hoppen, Roodkopklauwieren en Bijeneters waargenomen.

De lucht werd onderweg bevolkt door diverse Kleine Torenvalken. De cultuur kwam op deze dag ook aan bod. De moorse stad bij uitstek, Cordoba werd niet vergeten. De stad op zich viel mij tegen. Het enige mooie stukje cultuur is de Mesquita. Dit is een enorme moskee, die later door de Christenen is vernietigd door hem om te bouwen tot kerk. Na een stukje Starsky en Hutch (de twee Spaanse chauffeurs konden naar huis) betrokken we het hotel in Guadix.

de "Badlands" rond Guadix

Rond de stad Guadix is er sprake van een ernstige dreiging van woestijnvorming. Het gehele dal is hier uitgedroogd en men heeft te maken met grote erosieproblemen. Het effect van dit alles is dat men een zeer mooi landschap krijgt. De erosie heeft door de tijd een ontzettend droog en desolaat landschap achtergelaten. De enkele rivieren die door dit landschap lopen hebben diepe rivierdalen uitgesneden. Hierin liggen de dorpjes en stadjes. Op de hoogvlakte is geen huis te bekennen. Men zoekt allemaal de beschutting van de dalen op. Het is immers mogelijk dat de temperatuur hier tot 45 graden of nog hoger kan oplopen.

De eerste dag van ons verblijf hier werd er een wandeling in de buurt van de stad gemaakt tussen twee kleine dorpjes. Op de heenweg werden er op een electriciteitsdraad twee Scharrelaars gezien. Tijdens de wandeling kwamen we nog een stuk of wat Hoppen, een familie Blonde Tapuiten, een serie Bijeneters, vele Kuifleeuweriken en een dozijn Alpengierzwaluwen tegen. Door de hitte bevangen, werd er geluncht in de schaduw van een boom. Hier konden wij ons hoofd naar de wolken richten. Helaas was deze vredige rust niet mogelijk. Ons uitzicht werd bedorven door de bladeren van bovengenoemde boom en een familie Hoppen die recht boven ons hoofd tevens siesta hielden.

Een dag later ging de hele groep op bezoek in het piepkleine dorpje van een van

de chauffeurs. Nadat we met 15 personen bij hem thuis koffie hadden gedronken, werd er nog een holwoning van binnen bekeken. Deze was enigszins primitief te noemen. Men moest naar buiten om de badkamer te bereiken, die voorzien was van ruim ligbad, toilet, douche etc. Na dit alles werd de tocht vervolgd naar het zwembad. Dit bleek geen ordinair zwembad te zijn. Hier komt de creme de la creme van de spaanse jetsen om zich in dit geneeskrachtige water te laten "helen". Het water wordt rechtstreeks uit de grond gepompt en heeft de heerlijke temperatuur van zo'n veertig graden. Er werd natuurlijk nu niet meer aan vogels gedacht. De badmeesters bleken hoog in een struik te zitten in de vorm van twee Hoppen en een Roodkopklauwier.

De ochtend hierop volgde alles weer ingepakt voor ons laatste reisdoel; de Sierra Nevada. De chauffeurs hoefden nu echter geen afscheid te nemen. De hele familie ging gewoon mee. In de loop van de middag was ook deze busreis weer achter de rug en begon een van de laatste wandelingen op een hoogte van ongeveer 2100 meter boven NAP. Er werd afgedaald naar de hoogte van het hotel op zo'n 1300 meter hoogte. In het berglandschap kwamen we natuurlijk ook enkele vogeltjes tegen. Dit resulteerde in zeer veel Tapuiten en Veldleeuweriken. Bij een huis werden de enige twee Spaanse Mussen van de vakantie gezien. Enkele Kleine Torenvalken, een Grijsze Gors, twee Zwarte Roodstaarten en twee Grasmussen besloten deze wandeling.

De voorlaatste dag werd besteed aan een bezoek aan de plaats Granada met als hoofddoel het wereldberoemde Alhambra. Dit is een zeer omvangrijk moors paleizencomplex. Wanneer men deze omgeving bezoekt moet je dit gezien hebben. Het spreekt voor zich dat er op deze cultuurdag niet naar vogels werd gespeurd.

Op de laatste dag vertrok het vliegtuig pas laat in de middag naar Nederland. Daarom was er in de ochtend nog voldoende tijd om rond het hotel naar vogels te kijken. 's Nachts werd er vanuit de hotelkamer door diverse mensen (waaronder mijn eigen persoonskaartje) een roepende Dwerfgooruil gehoord. Enkele Roodkopklauwieren, Europese Kanaries, Grauwe Gorzen en een Alpenheggenmus besloten deze dag en de vakantie. Om half zeven 's avonds landde vlucht KL366 uit Malaga op Schiphol.

Valle de Aragón 1991

In 1991 ging mijn reis weer richting Spanje. Ditmaal werd het doel van de vakantie iets omgegooid en werd er voornamelijk gewandeld. Als uitvalsbasis werd hierbij het plaatsje Canfranc Estación gebruikt dat ligt in de Valle de Aragón in het uiterste noorden van Spanje. Deze vallei ligt in noord-zuid richting op de weg van Pau in Frankrijk naar Jaca en Zaragoza in Spanje. Canfranc Estación is een zonderling plaatsje ingeklemd in een smal dal. Het meest markante gebouw in dit dorpje is een enorm groot stationsgebouw uit de twintiger jaren. Het was de bedoeling dat hier een van de belangrijkste treinknooppunten tussen Frankrijk en Spanje zou komen. De werkelijkheid is echter anders. De Franse kant van het spoorlijntje is nooit winstgevend geweest. Toen in 1970 een goederentrein was ontspoord heeft men aan de Franse kant het lijntje opgeheven. De Fransen konden echter het lijntje tegenover de Spanjaarden niet opzeggen. Daarom werd het spoortraject gewoon gelaten voor wat het was. Nu is het grootste deel van de lijn overwoekerd met struikgewas en zijn over grote delen de bovenleidingen niet meer aanwezig. Wanneer je nu op het station staat zie je aan de Spaanse instapkant (breedspoor) een keurig onderhouden spoor en aan de Franse kant (normaal spoor) een geheel door onkruid en struiken overwoekerd emplacement. Er

heeft zelfs tot enkele jaren terug een Franse stationschef gewerkt op dit station waar nooit een trein aankwam. Maar nu verder met de vogels.

We bereikten Canfranc Estacion in de ochtend van 29 juni. Iedereen was blij dat de busrit van ruim 22 uur voorbij was. Er werd voor het hotel uitgepakt. Met de koffer in de ene hand en de kijker in de andere werden reeds de eerste Steenarend en Rotszwaluwen gezien. Gelukkig had de chef van het hotel het eerste Spaanse ontbijt al klaar staan. Hierna ging iedereen naar zijn of haar kamer en werd er even genoten van een echt bed. Maar helaas duurde deze rust niet lang.

's Middags stond reeds de eerste korte wandeling op het programma. Toen het tijd was op te staan deed ik de luiken open. De bergkam waarover wij uitzicht hadden leverde toen de eerste Vale Gier van de vakantie op. Er zouden er nog vele volgen.

De wandeling begon tot vreugde van de twee reisleiders met de volledige bezetting. Fanatiek (nu nog wel!) werd er naar een heuvelkje geklommen waarop een oud fort ligt. Onderweg werden we begeleid door vele Europese Kanaries, Putters, Zwarte en Kuifmezen en 8 Vale Gieren. Rond het fort "roelden" 3 Raven. Op de terugweg naar het hotel zat er in een struik een familie Grijsze Gorzen.

De volgende dag stond de eerste echte tocht op het programma. Deze voerde ons naar een zijdal van de Valle de Aragon (Canal de Izas). De tocht begon eigenlijk pas goed bij het punt waar we de vorige dag geëindigd waren. Hier liep het pad het dal in. De dag werd weer geopend met de familie Grijsze Gorzen die tevens op de terugtocht weer aanwezig was. In de naaldbossen bevonden zich weer Kuif- en Zwarte Mees en diverse Vuurgoudhaantjes. Tijdens de eerste uithijgpaauze bij een Refugio konden we genieten van de eerste Lammergier, enkele Vale Gieren, diverse Tapuiten, twee mannetjes Blonde Tapuiten, een Rode Wouw en enkele Heggemussen. In een beekje bevonden zich vijf Grote Gele Kwikstaarten. Kleine groepjes Alpenkauwen en enkele Alpenkraai begeleidten ons naar boven. Zo'n 250 meter hoger dan de laatste keer werd er gegeten. Een Vale Gier kwam ons hier van zeer nabij inspecteren. Je moest als je hier ging zitten oppassen dat je niet op de orchideeën of de Edelweiss ging zitten, zo vol stond het er mee. Na de lunchpauze besloten een andere vogelaar en ik reeds aan de terugtocht te beginnen. Hierbij wilden wij alle aandacht richten op de aanwezige vogels. Even later moesten we het bovengenoemde beekje oversteken. Deze bleek voor mij echter te breed. Een gladde steen liet mijn waterdichte bergschoen vol lopen met water. Dit betekende dat eerst schoenen en sokken gedroogd moesten worden. Alles werd in de zon tentoongesteld en we wachtten op drogere tijden. Toen begon het geluk bij het ongeluk. Op enkele meters van ons vandaan kwamen twee Lammergieren statig overzeilen en lieten zich ruim tien minuten prima bekijken. Verder was deze ongewenste pauze goed voor een adulte Aasgier, een Kleine en een gewone Torenvalk. Op een groot rotsblok liet een adult mannetje Blonde Tapuit zich definitief in de notitieboekjes bijschrijven. Het laatste deel van de terugtocht liet zich kenmerken door een kolonie Huis- en Rotszwaluwen onder een overhangende rotswand en het totaal aantal Vale Gieren werd op vijftien gebracht.

Een dag later voerde de wandeltocht ons via een militair kamp naar het bergmeer Banco de Ripseta. Eerst werd er langs een goed lopend pad zo'n 250 meter geklommen. Op het hoogste punt werd een "break" ingelast. Op een steen zittend, met uitzicht op een Grauwe Klauwier, overdachtten wij waar we aan begonnen waren. Hier werd de lijfspreuk van de SNP iets aangepast. Deze luidt officieel: "Wij beginnen waar het asfalt ophoudt". De correctie betrof: "Wij beginnen waar de SNP ophoudt!". De Ortolaan, Grauwe Gors en vele Waterpiepers konden hier niets aan veranderen. Twee Dwegarenden, een Rode Wouw en opnieuw een Lammergier brachten bij mij enigszins licht in de duisternis. Ook deze tocht

eerder afgeblazen dan gepland. Op de terugtocht kwamen we wederom langs het militaire kamp. De wachtposten waren aanwezig in de vorm van een Orpheusgrasmus en een Circlgors.

De ochtend hierop had de zon plaats gemaakt voor een dik wolkendak. Een groot deel van de bergkammen was gehuld in een dikke mist. Gelukkig stond er vandaag een rustdag op de planning. Met een collega-vogelaar werd er toch een klein wandelingetje gemaakt. De dagen ervoor had ik stad en land afgezocht naar een Waterspreeuw. Er bleken op ongeveer vijftig meter van het hotel twee exemplaren in een afvoerkanaal te zitten. Nadat we een aardig eindje geklommen waren zagen we een tiental Vale Gieren betere tijden afwachten. Wij besloten dit hier ook maar te gaan doen. Tussendoor bleek een broodje nog goed voor een Zwarte Specht, het enige gewone Goudhaantje en de eerste en laatste Zanglijster van de vakantie. Laat in de middag bleek een stukje asfaltweg een adulte Steenarend in de aanbieding te hebben.

Zo'n twintig uur later bleken de weergoden ons nog steeds niet gunstig gestemd. Daarom werd door de reisleiding besloten een tocht die later in de vakantie gepland stond naar voren te halen. Dit betrof een wandeling in de omgeving van Jaca. Per taxi werd de groep in twee keer naar Jaca gereden. Hier begon de wandeling. In de stad werden rond een oud fort enkele tientallen Rotsmussen waargenomen. Net buiten Jaca werd er door graanvelden en weilanden gewandeld. Deze waren goed voor enkele Kwartels, een Roodkopklauwier, Roodborsttapuit, Tapuit, een tiental Grauwe Gorzen en één Orpheusspotvogel. Aan roefvogels werd er in de eerste uren gezien: 2 Dwegarenden, 1 Aasgier, 1 Boomvalk, vele Rode en Zwarte Wouwen en een Buizerd. Lopend op één van de vele paden, hoorde ik vanuit het achterste deel van de groep een schreeuw dat ik omhoog moest kijken. In eerste instantie had ik niets in de gaten. Toen werd me verteld dat ik recht boven me moest kijken. En daar zag ik een grote gier recht boven mijn hoofd zweven. Dit bleek een Monniksgier te zijn. De eerste stop was aangebroken. Onder het genot van een broodje bleek een heg diverse Ortolanen te bevatten. Hierna werd de tocht vervolgd. In een klein dorpje bleken toch Zwarte Spreeuwen te zitten. Tijdens de lunch werden we beziggehouden met een drietal Slangarenden. Rond een boerderij zat een viertal Circlgorzen. De tijd was aangebroken om weer op huis aan te gaan. Toch werd er nog even een doorsteekje gemaakt naar een klein dorpje. Op de weg hiernaar toe werd de soortenlijst aangevuld met een juveniele Kuifkoekoek (later zou er nog één volgen). Net voordat we Jaca weer inliepen, vloog er als afsluiter een Hop over de weg.

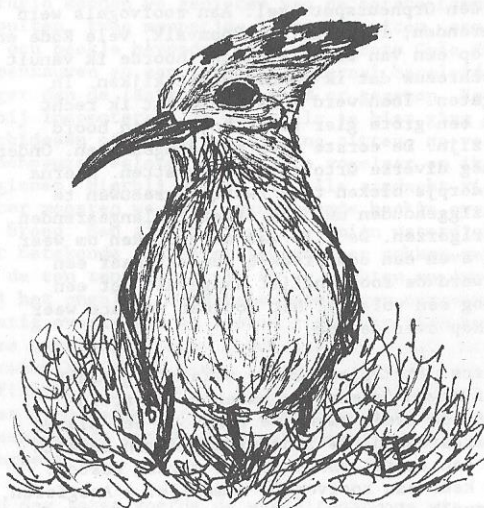
Twee dagen later werd een van de langste uitstapjes van de vakantie gemaakt. Riglos stond op het programma. Om half zeven 's morgens namen we de trein richting "Los Mallos de Riglos". Vanuit de trein zagen we een Hop, een Blauwe Reiger (de enige), 2 Futen en twee Dwegarenden. De rode pilaarrotsen bevatte een kolonie Vale Gieren met welgeteld een aantal van ongeveer dertig nesten. Tevens vlogen er rond deze rotsen een keur aan roefvogels namelijk: 4 Aasgieren, 2 Torenvalken, 1 mannetje Kleine Torenvalk, 1 Dwegarend en een paartje Slechtvalk met een nest in één van de rotsen. Rond het dorp bleek ook een keur van vogels te zitten. Een klein greep hieruit: 4 Alpengierzwaluwen, 1 zingend mannetje Grijsze Gors, 3 Circlgorzen, 1 Roodkopklauwier en 5 Bijeneters. De dag werd afgesloten met enkele Ortolanen en een gewone Spreeuw.

Weer twee dagen verder was de laatste tocht aangebroken. Het doel was een stuwmeer hoog in de bergen. Eerst ging het door een deel van het dal. Boven de overliggende bergkam verschenen een Aasgier en een Steenarend. Het stuwmeer dat op 2100 meter hoogte lag werd na veel bloed, zweet en tranen bereikt. Hier

completeerden we onze soortenlijst met een Citroensijns en enkele Rode Rotslijsters. Dit was het einddoel van de vakantie in de Pyreneeën.

Als afsluiter volgt hieronder geen soortenlijst van de beide vakanties. De totaalstand voor Andalusië was echter 136 en in de Valle de Aragón bedroeg dit 98. Hierbij wil ik mijn verslag beeindigen. Namens uw welwillende redactie:

Léon Engels
Schubertstraat 12
6561 EN Groesbeek
tel. 08891-73401

OOST-EUROPA TOUR 1991

Reisverslag van een vogelvakantie naar Hongarije en Tsjechoslowakije.

Deelnemers: Floor Arts, Jan Jacobs en Menno Hornman.

Vervoer: Ferrari-rode Ford Orion.

Data: 23 juni t/m 12 juli.

Basiskampen: Debrecen (H), Tokaj (H) en Tatranska Lomnica (Cs).

Verkennde gebieden: Hortobagy (H), Zemplen (H) en Tatra (Cs)

Totaal aantal waargenomen soorten: 171.

Inleiding.

Per gebied worden een aantal voor dat gebied karakteristieke vogelsoorten besproken. Deze geselecteerde soorten zijn ook in tabellen weergegeven. Een tabel bevat de aantallen waargenomen vogels per dag, de soorten staan in taxonomische volgorde. Eerst wordt een korte beschrijving van de bezochte gebieden gegeven.

Hortobagy.

(Hortobágyi Nemzeti park)

Vanuit het basiskamp de camping Terminal in 's lands tweede stad Debrecen is het gebied goed te bereiken. Hortobagy is een 52.000 ha. groot Nationaal Park. Er zijn twee verschillende biotopen, uitgestrekte steppe met moerasjes daarin en door de mens aangelegde immens grote viskweekvijvers. De steppe in het reservaat is niet vrij toegankelijk maar vanaf de doorgaande wegen kun je een aardige indruk krijgen van het gebied.

Zemplen.

(Zempléni-Hegység en Bodrogeköz)

Een laaggebergte met bosrijke heuvels (400-900 m) gelegen in het noordoosten van Hongarije. Het is vrij toegankelijk en heeft de status van beschermd landschap. Dit gebied werd bezocht vanuit het basiskamp in de beroemde wijnstad Tokaj. Deze stad ligt aan de voet van een vulkanische heuvel (512 m.) die het gebied aan de zuidzijde begrenst. Zemplen wordt aan de oostkant begrensd door een uitgestrekte laagvlakte (Bodrogeköz) van graslanden met veel moerasjes dat ingeklemd ligt tussen de rivieren de Bodrog en de Tisza. Deze twee rivieren komen in Tokaj bij elkaar en gaan daar samen verder als de Tisza.

Tatra.

(Tatranský Národný Park)

Iedereen die een beetje van aardrijkskunde weet, kent dit gebergte. Dit van omvang kleine hooggebergte (hoogste top 2655 m) ligt in het oosten van Tsjechoslowakije, de noordkant ligt nog net in Polen. Het hele gebied is nationaal park. Op ca. 1000 m. hoogte liggen alle dorpjes in een kraag tegen de bergen. Hogerop zijn geen wegen meer, maar het gebied is goed toegankelijk via de vele wandelpaden. De dorpjes liggen in een bosgordel; als je van daaruit naar boven gaat, worden de bomen steeds kleiner en via dwergstruikvegetatie kom je op ca. 1700 m. alleen nog maar rotsen tegen.

Reisverslag.

Verhaald aan de hand van de mooiste vogelwaarnemingen.

1. Hortobagy.

We gingen zeer fanatiek van start, in vier en een halve dag hebben we zowat alle hoeken van het Nationale Park gezien maar geen Grote trappen want het graan was te hoog. Het vogelgezicht van de steppe werd bepaald door de Roodborsttapuit, Grauwe Gors, Wielewaal en Tapuit. In de visvijvercomplexen werd je horendol van de Rietzangers en Grote Karekieten. Af en toe hoorde je nog Snor, Sprinkhaanrietzanger, Kleine Karekiet en Blauwborst. De camping lag in een oud bos. Bij de tenten verschenen regelmatig Boomklever, Gekraagde Roodstaart, Europese Kanarie, Grauwe vliegenvanger en meerdere soorten spechten waaronder Zwarte Specht en Draaihal.

1. Leuke soorten lijst Hortobagy

SOORT	24-6	25-6	26-6	27-6	29-6	30-6	totaal
roodhalsfuut		30	1				31
geoorde fuut						4	4
dwergaalscholver						1	1
roerdomp		7	8	1			16
woudaapje		5	1	14	2	10	32
kwak		6	5	20	1	60	92
ralreiger		1	6	3	2	4	16
kleine zilverreiger		9	10	10	2	40	71
grote zilverreiger		66	19	58	2	30	175
purperreiger		5	1	9	6	17	38
ooievaar (nesten)	1	2	17	4	16		40
lepelaar				60	2	30	92
witooggeend		6	11	3		75	95
gauwe kiekendief		1			1		2
keizerarend		1					1
roodpootvalk		4	12	1	76	17	110
sakervalk					1		1
kraanvogel			1				1
vorkstaartplevier					4		4
dwergmeeuw		5					5
witwangstern		46	80	150		300	576
hop	1			2	1		4
duinpieper			1				1
krekelzanger		1					1
waterrietzanger			1				1
baardmannetje		16		15			31
buidelmees	1	4		10		6	21
gauwe klauwier	7	6	6	3	18		40
kleine klapekster		5	11	3	25	2	46

[illegible]

* alleen SOVON-bloknnummer vermelden, wanneer de gegevens niet op een eigen SOVON-kaart ingestuurd worden.
 Voor de nummers van de blokken: zie DE MOURIK 5e jrg. Nr. 5, okt. '79.

Roodhalsfuut.

Op één plek, de viskweekvijver Derzsi-tavak, troffen we deze soort massaal aan. Elders kwamen ze niet voor, op één exemplaar na dat in Hortobagyi-halasto rondzwom. De hele populatie wordt op 20-25 paar geschat (Grimmett 1989), de 30 door ons waargenomen Roodhalsfuten (allemaal adult) zijn dus een groot deel van de populatie. Het lijkt erop, alsof ze in een los kolonieverband broeden.

Geeorde Fuut.

Pas op de laatste dag in Hortobagy ontdekten we de plassen waar dit fuutje broedt, dat zijn de plassen rond de vogelhut in Hortobagyi-halasto. Het vinden van deze hut vergt enig doorzettingsvermogen; om daar te komen moet je het goederenspoorlijntje, waarover visvoer getransporteerd wordt, enkele kilometers nalopen en als het spoor ophoudt moet je rechtsaf dan kom je de hut vanzelf tegen.

Dwergaalscholver.

Eenmaal hadden wij het geluk dit sierlijke aalscholvertje te mogen waarnemen, al was het een overvliegend exemplaar samen met een aalscholver. De Dwergaalscholver is een dwaalgast in dit gebied. Dit jaar werden door andere vogelaars in begin juli 3 exemplaren waargenomen, die voedselvluchten maakten (pers. med.). Ik sluit niet uit, dat de Dwergaalscholver in Hortobagy gebroed heeft, het biotoop voldeed aan alle eisen.

Roerdomp, Woudaapje en Purperreiger.

Deze drie schuwe moerasvogels zijn hier gemakkelijk waar te nemen in de visvijvercomplexen. Je ziet ze regelmatig langsvliegen en daarna weer meteen in het riet te verdwijnen. Als je langs de rietkragen loopt, wordt je continu begeleid door het "wouw" geroep van de Woudaapjes.

Kwak, Ralreiger, Kleine Zilverreiger en Grote Zilverreiger.

Deze vier soorten reigers verfraaien de ondiepe met waterplanten bedekte visvijvers. Vanachter de rietkragen zijn ze van dichtbij waar te nemen. De Kwakken foerageren hier overdag. Als de rietkraag te hoog is, dan zijn er altijd nog de visvoedersilo's; eenmaal er bovenop heb je een fantastisch uitzicht over de visvijvers. In Hortobagyi-halasto, het beste gebied voor de moerasvogels, staan overal kleine hoogzittjes.

Ooievaar.

Elk dorp heeft z'n eigen Ooievaars. Ze broeden op de daarvoor speciaal gemaakte "wielen" bovenop de elektriciteitspalen. Toen wij daar waren, eind juni, hadden ze allemaal jongen. Als je dan door een dorp reed, kon je gemakkelijk de bewoonde nesten tellen. Je werd dan van boven aangestaard door een stel donsjongen, al dan niet vergezeld van een ouder. De ouders waren overdag veel te vinden in de moerasjes op de steppe.

Lepelaar.

In Hortobagyi-halasto is één grote kolonie, we zagen ze ook alleen maar daar, of in de direkte omgeving.

Witoogeend.

Als er ergens in Europa een plek is, waar je gemakkelijk Witoogeenden kunt zien, dan is het wel hier. Op elke visvijver werden wel een of meer exemplaren van dit schuwe eendje gezien. Wat in de boeken maar een saai eendje lijkt, is in werkelijkheid een schoonheid. Het zuiverwit van de onderstaartdekveren kleurt perfect bij de kastanjebruine flanken en het witte

oog geeft 'm een guitig kopje.

Grauwe Kiekendief, Keizerarend en Sakervalk.

Deze drie steppenbewonende roofvogels komen in hun verspreidingsgebied in lage dichtheden voor. Voor een mooie waarneming heb je dan ook een beetje geluk nodig. Twee maal zagen we een jagend vrouwtje Grauwe kiekendief. Eenmaal op grote afstand een cirkelende Keizerarend en eenmaal een voorbijrazende Sakervalk. Al deze waarnemingen zijn gedaan in de noordpunt van het reservaat ten noorden van de weg Hortobagy - Debrecen. Hier zagen we ook Siesels. Deze steppebewonende marmotachtige is het prooidier van o.a. de Sakervalk.

Roodpootvalk.

Dit sierlijke roofvogeltje is de grote attractie van de steppe. Ze zijn vaak te vinden in de buurt van de eikenbosjes die verspreid over de steppe voorkomen. Het zijn koloniebroeders en ze gaan ook samen jagen. Ze jagen zowel biddend als vanaf uitkijkposten. In Hortobagy zijn de telegraafdraden langs de weg favoriet. Ze broeden heel laat. Wij zagen alleen maar adulte mannetjes en vrouwtjes. Het broedseizoen van de Roodpootvalk is afgestemd op de sprinkhanen, die ze op de steppe vangen. Half juli als de jonge sprinkhanen lekker vet zijn, komen de eieren uit.

Vorkstaartplevier.

Het heeft zeer veel moeite gekost maar uiteindelijk na vele kilometers rijden, bijeenschrapen van de verspreidingsgegevens en analyse van het beschikbare kaartmateriaal, lukte het ons om de Vorkstaartplevier te zien. Bij Tilalmas in een verre uithoek aan de rand van het park ging zomaar, spontaan, een paartje voor onze neus op het pad zitten. Het leek wel, of ze al onze moeite wilden belonen. Ze gaven onder luid sternachtig geroep ook nog even een showtje van luchtacrobatiek weg.

Witwangstern, Zwarte Stern en Witvleugelstern.

Boven menig moerasstukje of visvijver is het vergeven van driftig op en neer vliegende lichte stippen; als je dan dichterbij gaat, zie je, dat het de sierlijke jagende Witwangsterns zijn. Vanuit de grote vogelhut in Hortobagy-halasto kijk je uit op een hele grote kolonie. Wij schatten zo'n 200 paar. In die grote kolonie vlogen ook enkele Zwarte Sterns rond, daarvan hebben we niet aan kunnen tonen, dat ze daar broeden maar het is wel aannemelijk, want de waargenomen Zwarte Sterns waren allemaal in broedkleed. Het was een grote teleurstelling dat we geen Witvleugelsterns konden vinden. Gorman (1991) spreekt van gemengde groepjes Zwarte- en Witvleugel-Stern boven de moerasjes en volgens Grimmett (1989) zouden er 180-200 paar broeden. Het lijkt me sterk, dat je er dan niet een ziet. Ik heb het idee, dat de Witvleugelstern in Hortobagy sterk is achteruitgegaan.

Hop.

Vier waarnemingen in zes dagen. Men wekt de indruk, dat als je naar warme streken gaat, je overal hoppen tegenkomt. Dat is dus niet waar. Ernaar zoeken heeft geen zin, ze duiken op de vreemdste momenten op onverwachte plekken op; dat maakt deze bonte harlekijn een mysterieuze verschijning.

Krekelzanger.

Om even van de hete steppe weg te zijn, gingen we lunchen aan de rivier de Tisza; die ligt ten westen van het park. Na de lunch liepen we het rivierbos in om vogels te kijken, maar de lol was er al snel af, want je werd verrot gestoken door de muggen. De ervaring die we hier

opdeden: was een zingende Krekelzanger en: nooit een rivierbos inlopen zonder muggenolie!

Waterrietzanger.

Probeer die maar eens te vinden eind juni met al die nog volop zingende Rietzangers, nou dat valt zwaar tegen. We hebben vaak geconcentreerd staan luisteren bij een van de vele biezenveldjes die de steppe rijk is. In een daarvan langs de spoorlijn ten oosten van Hortobagy-halasto hoorden we er een zingen. Helaas bleef het bij deze ene waarneming. Als je nog geen ervaring hebt met deze soort, is het slim om een bandje met de zang erop mee te nemen.

Baardmannetje en Buidelmees.

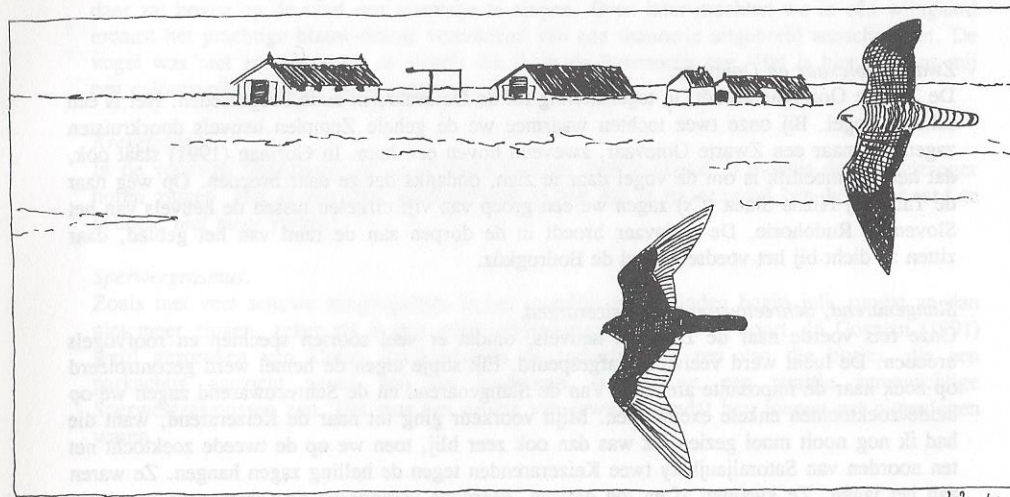
Deze twee uitgesproken rietmoerasvogels ontbreken natuurlijk niet bij de met riet dichtgroeende visvijvers. De relatief schaars voorkomende wilgen worden bijna steevast in beslag genomen door een paartje Buidelmezen. Vanaf de dijken konden we enkele malen een paartje bezig zien met de bouw van hun nest. Het Baardmannetje hoorden we regelmatig in kleine groepjes door het riet trekken en met een beetje geduld zag je deze vrolijke kunstenaartjes in een rietstengel naar boven kruipen.

Grauwe Klauwier.

Zoals je hier in Nederland de Torenvalkjes op uitkijkposten langs de weg ziet zitten zo zie je in Hongarije de Grauwe Klauwieren overal langs de weg zitten veelal op de telegraafdraden. Het overgrote deel van de waarnemingen is van mannetjes. De vrouwtjes hielden zich gedeist. Een maal zagen we een groepje net uitgevlogen jongen met pa en ma.

Kleine Klapekster.

In Hortobagy is er behalve de Roodpootvalk en de Grauwe Klauwier nog een derde klant voor een mooi stekje op een telegraafdraad. Vooral in de drogere delen van het park kun je de Kleine Klapekster mooi in de kijker krijgen. Het is een attractief druk boefje. Na een dag rondgereden te hebben door het geschikte biotoop hadden we 25 exemplaren gezien. De Kleine Klapekster kun je dus niet missen als je naar Hortobagy gaat.

3. Tatra.

In de voorgaande gebieden hebben we al zo veel mooie indrukken opgedaan die nog verwerkt moeten worden zodat het fanatisme er een beetje af is. Maar dat is niet zo erg want het is erg warm en ze hebben hier in tegenstelling tot in Hongarije zeer goed bier! Drie dagen hebben we nog serieus naar vogels gekeken. Op de camping verschenen regelmatig Kruisbekken, Sijsjes en Goudvinken.

3. Leuke soorten lijst Tatra.

SOORT	4-7	5-7	6-7	7-7	8-7	9-7	totaal
zwarte ooievaar		1			1		2
ooievaar (nesten)				1			1
wespendief	2						2
schreeuwarend				2	1	1	4
steenarend				1			1
kraanvogel		1					1
drieteenspecht			4		4		8
waterpieper			6				6
gr. gele kwikstaart		6		8		1	15
waterspreeuw		2					2
paapje				10			10
taigaboomkruiper		1					1
klapekster				6	1	1	8
kruisbek	5	7	10			7	29
roodmus		2	1		1	1	5

Steenarend.

Als echte hooggebergtevogel verwacht je de Steenarend in de Tatra. Omdat we hem daar niet konden vinden gingen we naar het Pieninski Park Narodny, dit is een klein Nationaal Park op de grens met Polen. Volgens Grimmett (1989) broedt de Steenarend daar ook en het zou een landschappelijk erg mooi gebied zijn. In beide opzichten had hij gelijk. Het is een indrukwekkend landschap en we zagen lopend langs de rivier een adulte Steenarend overzweven, die op mij een machtige indruk maakte. Als grootheerser doorkruiste de Steenarend de hogere luchtlagen, daarmee het ruige landschap beneden kleinerend tot een maquette. De grens is een rotsformaties doorsnijdende snelstromende rivier. De snelstromende rivier was erg aantrekkelijk voor Grote Gele Kwikstaarten en bootjes met toeristen die zich begeleid door gidsen enkele kilometers met de stroom mee lieten voeren.

Drieteenspecht.

Geduld wordt beloond. Tijdens een wandeling bergop vanuit Tatranska Lomnica hoorden we ineens jonge spechten roepen. Al snel was de opening gevonden, waaruit het geroep naar eten kwam. Er waren echter geen ouders in de buurt, dus we wisten niet, tot welke soort de jongen behoorden. We besloten te wachten en stelden ons verdekt op. Na ca. 15 minuten wachten werd ons geduld beloond. Er verscheen een mannetje Drieteenspecht ten tonele. Hoe verzinnen ze 't, het eerste spechtenhol dat we tegenkwamen was van een Drieteenspecht! Na de jongen gevoerd te hebben, verdween die weer in het bos, waaruit vrij snel daarna het vrouwtje tevoorschijn werd getoverd. Enkele dagen later is de hele familie weer bezocht en

op de foto gezet.

Waterspreeuw.

Waar de bergbeek de Studeny onder de weg doorgaat bij Tatranska Lesna heeft een paartje Waterspreeuwen een territorium. Ca. 50 meter stroomopwaarts verdwenen ze met voedsel in de snavel onder een watervalletje, daarachter zat dus hun nest verscholen. Ze waren niet zo schuw en lieten zich tijdens het fourageren niet storen door ons. Vanaf de kant zagen we ze op de typische manier onder water fourageren, laag over het wilde water scheuren, op stenen onrustig staan wippen en door een watervalletje vliegen.

Paapje.

We waren ondertussen al twee weken onderweg en we hadden nog niet een Paapje gezien toen we op weg naar Pieninsky Park in het Spisska Magura ineens zomaar overal langs de weg op draden, paaltjes, struikjes Paapjes zagen zitten. Waarom ze hier wel zaten en in andere dalen niet, is voor mij niet geheel duidelijk.

Taigaboomkruiper.

Hiervan zagen we er maar eentje maar die ging wel brutaal voor ons op een stam zitten zodat determinatie geen probleem was.

Klakekster.

Op de steppe zag je Kleine Klapeksters en hier in de bosrijke dalen de Klapekster. In de Spisska Magura tussen Slovenska Ves en Relov zagen we een clubje uitgevlogen jongen langs de weg. En op een kapvlakte achter de camping (Eurocamp, Tatranska Lomnica) zag ik twee maal een exemplaar.

Roodmus.

Als je 's ochtends vroeg uit je tent werd gebrand door de opkomende zon, zat de Roodmus z'n deuntje te fluiten. Later op de dag hield hij z'n bek. Dit is niet het biotoop dat je gewend bent van de Roodmus. Hier op ca. 1000 meter hoogte broedt de Roodmus in vochtig bos met grazige weiltes. Er staan veel moerasbosboomsoorten, omdat het gebied nat wordt gehouden door het water dat uit de bergen komt.

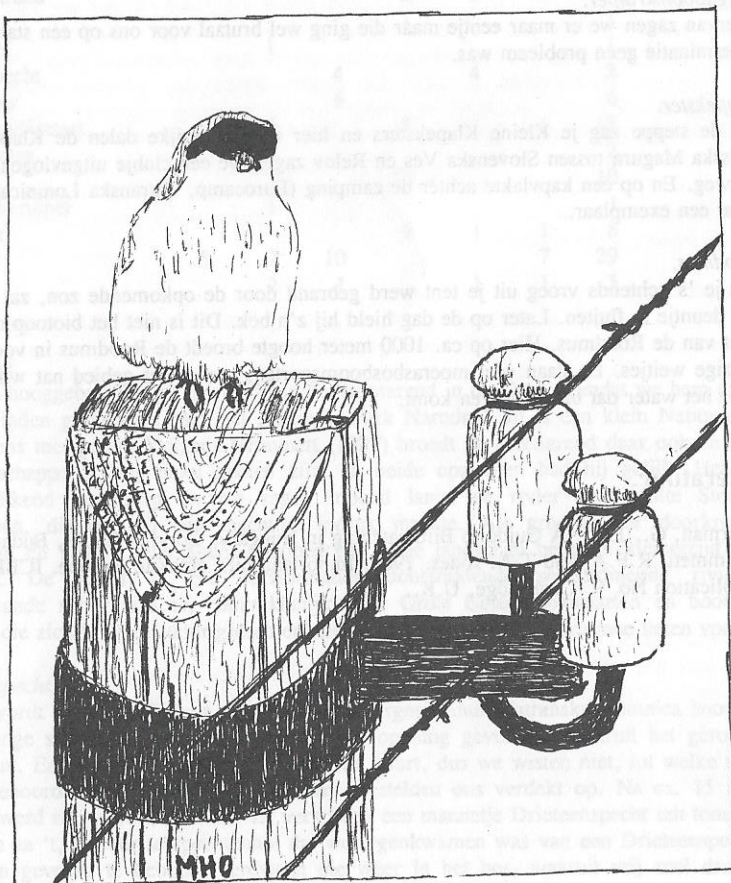
Literatuur.

- Gorman, G.. 1991. A Guide to Birdwatching in Hungary. Corvina Books, Budapest.
- Grimmett, R.F.A. and T.A. Jones. 1989. Important bird areas in Europe. ICBP Technical publication No. 9. Cambridge, U.K..

Vakantietip 1992.

Zo zie je maar dat er dicht bij huis, twee dagen rijden vanuit Nederland, nog veel spannende vogelavonturen te beleven zijn. Het heerlijk rustgevend is misschien wel, dat je niet op elke straathoek vogelaars tegenkomt, die zonder enige begroeting vragen: Heb je nog wat gezien? Je hebt voor beide landen tegenwoordig geen visum meer nodig; het zijn goedkope landen voor westerlingen. Er zijn voldoende goede campings en de kans op mooi weer is erg groot. Als iemand na het lezen van dit verslag besloten heeft, naar een van de gebieden te gaan, dan zijn wij altijd bereid nog wat nuttige tips te geven.

Floor Arts
Vlissingesingel 38
4335 GA Middelburg

Ornithotrip Oost Europa, zomer 1991.

Inleiding

Afgelopen zomervakantie ben ik samen met Arend van Bommel en Mark Zekhuis naar Oost Europa gereisd. Vier weken lang hebben wij er rond gekeken, aan cultuur hebben we ook gedaan maar voor dit verslag beperk ik me toch maar tot de vogels. Onze reis voerde door Duitsland, Polen, Tsjechoslowakije, Hongarije en Oostenrijk. Aangezien elders in deze Mourik een verslag staat van Hongarije en Tsjechoslowakije beperk ik me tot Polen (Biebrza moerassen en Bialowiëska) en Oostenrijk (Neusiedler See), zie kaartje 1.

Als vervoermiddel voor deze reis hadden wij een Opel Ascona 1.6 uit 1976 aangeschaft en beschikten wij over 3 paar benen-wagens.

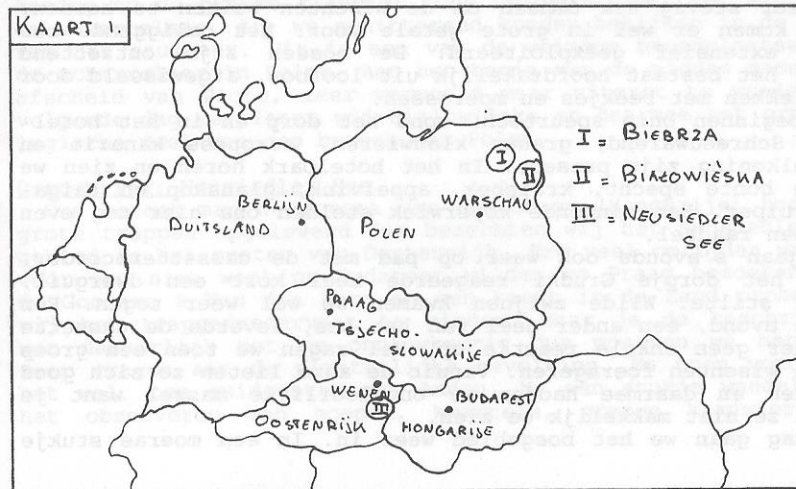
Polen: Biebrza & Bialowiëska

Biebrza

Het eerste vogelgebied dat we aandeden waren de Biebrza moerassen, gelegen in noord-oost Polen. We doorkruisten het gebied van noord naar zuid, eerst de oostkant daarna de westkant en begonnen dus ter hoogte van Augustow.

De moerassen zijn hier vrij gecultiveerd maar het landschap is toch nog erg fraai: hooilanden, moerassen en bosjes waar de smalle rivier doorheen kronkelt. In dit noordelijke deel zagen we o.a. vele bruine en blauwe kiekendieven, ooievaars, Kieviten, gele kwikken en wat grutto's. Zwarte sterns en oeverzwaluwen vlogen er ook rond, de witvleugelsterns bij Goniadz konden we helaas niet vinden.

Als kampeerplaats diende het gehucht Budy. Dit gehucht, bestaande uit drie huizen en een waterput, ligt in het zuidelijke deel, tegen het moeras aan. Er is een klein grasveldje waar je, na toestemming, gratis mag kamperen. De waterput met heerlijk water is dan ook vrij te gebruiken. Volgens Gooders & Van den Berg (1989) was dit gehucht een prima uitvalbasis, het is alleen wat moeilijk te vinden (beschrijving route op verzoek). Er zaten hier inderdaad vele vogels maar ook ontzettend veel muggen (s'nachts) en dazen (overdag), wat het verblijf

iets minder aangenaam maakte. Vanuit het gehucht trokken we het moeras in en begon het echte werk. Na een ringslang, wat snorren en rietzangers zagen we de waterrietzanger. Erg veel van deze vogels kwamen we niet tegen. Vanuit een aantal hoogzitten hadden we een uitstekend zicht over het gebied. Roofvogels lieten zich in alle verscheidenheid zien: bastaardarend, schreeuwarend, zeerarend, wespendif, boomvalk, havik en sperwer. Nog verder het moeras inlopende kwamen we vele paapjes en bruine kiekken tegen. Toen we niet verder konden lopen, het werd wat al te drassig, vlogen er twee zwarte ooievaars rond.

Rond het gehucht Budy zelf zaten ook heel wat vogels, o.a. roodmus, kwartel, sprinkhaanrietzanger en kraanvogels. Het dorp ligt op de grens van moeras en bos. Het bos ligt op hoger gelegen gronden en bestaat hoofdzakelijk uit naaldbout met wat loofhout. Aangezien we ook nog wat uilen wilden horen trokken we s'nachts het bos in met een cassette recorder, belaagd door muggen. Verder dan drie bosuilen kwamen we niet. Wel hoorden we houtsnippen en kraanvogels. Een wildzwijn met jongen liet zich goed bekijken. Een zeer vroeg bezoek (04.00u.) aan het bos leverde twee zingende grauwe fitissen op, verder was het doodstil. We doken dus maar weer snel onze slaapzakken in.

De westkant van de Biebrza is anders van karakter. De moerassen zijn veel smaller en allemaal gecultiveerd. Er liggen hier veel meer dorpjes, die ook zeer de moeite waard zijn om te bekijken. De bevolking is echter niet al te vriendelijk. Aan vogels zagen we hier o.a. witvleugelstern, roodmussen, ortolaan en grauwe kiekendif. Als kampeerplaats diende een pas gehooide hooiland, alwaar twee jonge ransuilen om voedsel riepen. Ons ontbijt werd hier opgefleurd met een familie grauwe klauwieren.

Bialowiëska

Het beroemde bos van Bialowiëska was ons volgende doel. Het bos ligt tegen Wit Rusland aan (waar het bosgebied zich nog veel verder uitstrekt) en is een van de laatste oerbossen van Europa. Het Nationale Park dat bij het dorpje Bialowiëska ligt wordt als strikt natuurreservaat beheerd. Er staat echter wel een zeer stevig hek omheen om de wisenten buiten te houden, reeën komen er wel in grote getale voor. Het omliggende bos wordt extensief geëxploiteerd. De bossen zijn ontzettend fraai, het bestaat hoofdzakelijk uit loofbos, afgewisseld door openplekken met beekjes en moerassen.

We beginnen onze speurtocht rond het dorp en in het hotelpark. Schreeuwarend, grauwe klauwieren, Europese kanarie en kwartelkoning zijn present. In het hotelpark horen en zien we kleine bonte specht, kruisbek, appelvink, glanskop en taiga-boomkruiper. Een zingende koperwiek stelden ons hier nog even voor een raadsel.

We gaan s'avonds ook weer op pad met de cassette recorder. Nabij het dorpje Grudki reageerde heel kort een dwerguil, verder stilte. Wilde zwijnen kwamen we wel weer tegen. Een andere avond, een ander deel van het bos, leverde de cassette recorder geen enkele reactie op. Wel zagen we toen een groep van 15 wisenten foerageren. Vanuit de auto lieten ze zich goed bekijken en daarmee hadden we ongeloflijke mazzel want je krijgt ze niet makkelijk te zien.

Overdag gaan we het bosgebied weer in. In een moeras stukje

komen we weer de waterrietzanger tegen en staan we oog in oog met enkele edelherten. Raven en wespendifven cirkelen boven het bos. Verder nog vele gewone bosvogels, planten en vlin-ders.

Eigenlijk wilde het allemaal niet zo lukken met de interessante soorten en daarom besloten we samen met een Nederlandse echtbaar (die we ook al in Biebrza ontmoet hadden) een Poolse vogelaar in te huren. Voor 25 DM per dag ging Piotr Orzechowski met ons door het hele gebied heen. Hij kende het op zijn duimpje en wist de territoria van de soorten die wij wilden zien. Dus naar de plek toegaan, het geluid afdraaien, wat geduld en dan lukte het meestal wel. Het eerste gebied dat we bezochten was een zeer vogelrijk stuwmeer in de buurt van Siemianówka. Het stuwmeer is per ongeluk ontstaan en bestaat uit ondergelopen weilanden. Om de rijkdom aan te geven volgt hier een rijtje: geoorde fuut, roodhalsfuut, zeerarend, bosruiter, witwang-, witvleugelstern en grote karekiet. Ook zagen we hier de poelsnip en twee grote zilverreigers. De zilverreigers waren voor Polen vrij bijzonder. Hierna gingen we weer het bos in en langs het weggetje (waar we gisteren ook hadden gereden) vlogen lad en 3juv hazelhoenders op. Nadat ze weer gingen zitten lieten ze zich prima bekijken. Via het dorpje en een draaihals reden we naar het zuidwestelijke deel van het bos. Bij een moerassig stuk werd de cassette recorder truc toegepast, resultaat: krekeltzanger, sperwergrasmus en witrugspecht. Verder nog roodmus, waterral en knaagsporen van een bever. In de schemer gingen we naar een beekje alwaar we op een oude beverdam staande konden genieten van twee roepende oehoe's en kraanvogels. Om 23.30u. gingen we voldaan slapen. Maar niet voor lang want om 4.00u. stond Piotr alweer te wachten bij de ingang van het Nationale Park. Deze tijd van de dag is het beste voor de spechten. Betreding van het Nationale Park is verboden, maar Piotr had een vergunning geregeld. De "VVV" van het dorp verzorgt overigens ook excursies door een stuk van het Nationale Park. De wandeling door het Nationale Park was zeer fraai en succesvol: witrugspecht, drieteenspecht, middelste bonte specht en kleine vliegenvanger. De zeer algemene withalsvliegenvanger liet zich niet zien. Bij de uitgang van het park zagen we weer de schreeuwarend, kwartelkoning en de grauwe klauwier. Ons volgende doel met Piotr was de scharrelaar, die we schitterend konden bekijken in de buurt van het stuwmeer. Dit is een van de weinige broedplaatsen van de scharrelaar in Polen. Aan het begin van de middag namen wij afscheid van Piotr, zeer vermoeid maar uiterst te vreden. De volgende dag verlieten wij Bialowiëska en daarmee het ornithologische deel van ons bezoek aan Polen.

Oostenrijk: Neusiedler See

Ons bezoek aan de poesta van Hortobagy (Hongarije) had geen grote trappen opgeleverd dus bezochten wij het Neusiedler See gebied in het oosten van Oostenrijk. Erg veel omrijden was het voor ons niet want na Budapest wilden we Praag bezoeken. Met de Gooders & Van den Berg en een kaart in de hand probeerden wij het trappenreservaat te vinden. Maar ja de beschrijving was natuurlijk net te onnauwkeurig dus moesten we het maar weer vragen aan de plaatselijke bevolking. En toen vonden we het wel, ten zuidoosten van Andau. Na een stukje wandelen en het observeren van hoppen, kwartels, grauwe klauwieren en

grauwe kiekendieven kwamen we bij een observatietoren. En vanuit daar zagen we ze: 1m, 6vr en 1juv grote trap. Het juveniel bedelde bij een vrouwtje om voedsel. Een pracht van een waarneming.

We brachten de nacht door in een wijngaard en ontwaakten met 8 bijeneters. Het bezoek aan het meer veel ons zeer tegen. Een brede rietkraag om bijna het gehele meer ontnam ons het zicht en bij de openplekken hebben allemaal toeristische attracties hun plaats gevonden. De waarnemingen in het kort: baardmanne-tje, buidelmees, geelpootmeeuw, grote zilvereiger, roerdomp en hop. Ook zagen we een prachtige vlinder die net als een kolibrië bloemen bezocht. Na dit gebied hebben we een punt gezet achter het ornithologische deel van de reis en de verreijkers heel ver weg gestopt.

Literatuur:

Gooders, J & A. van den Berg (1989). De belangrijkste vogelgebieden in Europa. Zomer en Keuning, Ede/ Antwerpen.

Michiel van der weide
Bursestraat 153
7411 VE Deventer
05700-16991

VOGELS IN GRIEKS THRACIË VOORJAAR 1991

Van 29 mei tot en met 7 juni 1991 hebben Dieter Möller en ik een aantal wetlands in het noordoosten van Griekenland bezocht. Het betreft het Griekse deel van Thracië met een uitstapje naar Grieks Macedonië (het Kerkini-Meer). De kuststrook van Thracië is één van de weinige delen van Griekenland, die zeer geschikt zijn voor akkerbouw. Het op individuele basis reizen in Griekenland vereist enig aanpassingsvermogen. Kakkerlakken in de hotelkamer leidden tot een onrustige nacht. Verder wakte het verzoek om gebruikt toiletpapier niet in de WC te gooien, maar in een (open!) afvalcontainer in de toiletruimte, enige bevreemding onzerzijds.

Na enig zoeken werd uiteindelijk intrek genomen in Hotel Bosphorus in Fanari, een bijzonder aan te bevelen accommodatie. Het is schoon en wordt goed geleid. Vanaf het terras van onze kamer zagen we Eleonora's Valk. In het hotel broeden Spaanse Mus, Steenuil en Kerkuil.

De belangrijkste door ons bezochte gebieden worden van west naar oost beschreven. Bedenk wel, dat het gaat om een traject tussen het Kerkini-meer in het westen en het dorp Dadia tussen de steden Alexandropolis en Edirne in het oosten van een kleine 400 km rijden. De uitgestrekte landerijen tussen de vochtige en natte gebieden zijn tamelijk oninteressant, met name in de kuststrook, vanwege het intensieve grondgebruik. Voor Nederlanders bijzondere broedvogels komen hier toch ook wel voor, bijv. Kalandereeuwrik, Kortteenleeuwrik, Zwartkop- en Grauwe Gors.

Bedenk verder bij dit verslag, dat wij niet alle natte gebieden in deze streek bezocht hebben. Zo zijn wij niet bij de lagunes Lafri en Lafrouda ten westen van Porto Lagos geweest.

Bijna alle zoetwatermoerassen zijn de laatste decennia ontgonnen. De meeste zoute en brakke lagunes worden gebruikt voor visserij. Hierbij wordt gebruik gemaakt van seizoensmigratie tussen de zee en deze lagunes. In de doorgang naar zee wordt de vis door middel van een hekwerk gevangen. Op zich is deze visserij misschien geen erg groot probleem. Hierdoor hebben deze lagunes een direct economisch belang en is hun voortbestaan zekerder. Wel problematisch is het ten behoeve van de visserij graven van een kanaal van zee naar zoete meren met een bijzondere karakteristieke natuur. Dit is enkele jaren geleden gebeurd met het uitzonderlijke rijke Mitrikou-meer. Gelukkig is de visserij daar inmiddels weer opgegeven. Een ander probleem verbonden met visserij-exploitatie zijn cultuurtechnische ingrepen in de lagunes, zoals het verwijderen van zandbanken en ondiepe zones, het steiler maken van de oevers en het opwerpen van dijkes.

Kerkini-meer

Dit is een stuwmeer ten westen van de stad Serres in de rivier Strymon. In dit water hadden zich grote rietvelden ontwikkeld met bijzondere broedvogels. In 1982 is het waterpeil echter aanzienlijk verhoogd. Hierdoor zijn de toenmalige rietvelden afgestorven. Inmiddels heeft de vogelwereld zich overigens weer in belangrijke mate hersteld. Met name de noordoever is interessant. Wij zagen onder meer Dwergaalscholver (c. 10), Woudaapje, Kwak, Kleine Zilverreiger, IJsvogel (bij broedhol), Witwangstern en Buidelmees. Boven de Strymon nabij de uitmonding in het meer vloog een tiental Aalscholvers.

De delta van de Nestos

Dit gebied is legendarisch vanwege het uitgestrekt oerbos, dat hier tot voor enkele decennia lag. Helaas is dit woud inmiddels vrijwel geheel gekapt. Nog steeds interessant zijn de directe kustzone en een strook langs de Nestos, waar voornamelijk aangeplant bos staat.

Bij de "zuidelijke visserij" aan de kust ten zuiden van Aghiasma werden in een kweldergebied 2 paar Sporenkievit en een Griel waargenomen. Het gedrag van de Sporenkievit wees op aanwezigheid van jongen. Ondanks intensief zoeken werden geen kuikens gevonden, wel verse eierschalen, die waarschijnlijk van Sporenkievit waren.

Een bezoek aan het bos op de westoever van de Nestos ten zuiden van Chrysopolis leverde onder andere Syrische Bonte Specht, Grauwe Klauwier en een prachtig mannetje Eleonora's Valk (zwarte fase) op.

Porto Lagos gebied

Op een eilandje in de Dalianilagune, tussen Porto Lagos en Fanari bevond zich een grote broedkolonie van meeuwen en sterns: Zwartkopmeeuw 2.000-3.000 paar, Vissdief 700, Dwergstern 100, Geelpootzilverbmeeuw 100 en Grote Stern 140. Van deze laatste soort verbleven er nog circa 175 niet-broedende exemplaren.

Aangezien deze vogels baltsten, is het goed mogelijk dat deze dit jaar ook nog tot broeden zijn overgegaan. Dan zou het totaal aantal broedparen van de Grote Stern uiteindelijk kunnen oplopen tot zo'n 225 paar. Naast de meeuwen en de sterns broedden nog 6 paar Vorkstaartplevieren, 3 paar Steltkluten en tenminste één Tureluur en één Scholekster op het eiland.

Deze kolonie is echt uitzonderlijk. Tot voor kort broedden er vrijwel geen Grote Sterns in Griekenland. Wel waren er reeds lang kolonies van deze soort bekend van de kusten van de Zwarte Zee. De door ons bestudeerde kolonie bij Fanari was waarschijnlijk in 1992 de enige grote meeuwen- en sternskolonie in Grieks Thracië. Tot 1987 was er een belangrijke broedkolonie in de Drana-lagune in de Evros-delta, hemelsbreed circa 80 km ten oosten van Porto Lagos. In dat jaar is deze lagune echter drooggelegd. Nu staat er weer water in, maar de broedende meeuwen en sterns zijn daar niet teruggekeerd.

Vlak ten zuiden van de Daliani-lagune bij Fanari vonden we twee paar Steltkluten met jongen (1 x 3 net uitgekomen jongen; het andere paar met een onbekend aantal) en een Scholekster met twee grote, nog net niet vliegvlugge jongen. Helaas wordt dit gebied onder meer door het leger gebruikt als vuilnisbelt. Enkele jonge Steltkluten zaten zelfs in de vuilnisbelt. Verder werd hier een Duinpieper waargenomen.

In enkele wilgen zat een kolonie met vrije nesten van de Spaanse Mus. Plotseling kwamen enkele Rose Spreeuwen overvliegen.

De vogelwereld van dit gebied tussen Porto Lagos en Fanari is prachtig. Vervuiling en gebrek aan effectieve bescherming doen echter vrezen voor de toekomst. Het is een speciale ervaring om beleefd door een Griekse militair met een vrachtwagen vuilnis gevraagd te worden om even aan de kant te gaan, terwijl je een van de belangrijkste vogelkolonies van de hele Middellandse Zee aan het bekijken bent. Vervolgens wordt de rotzooi achter je rug van het dijkje in het water gekiept. Om zoveel onbenut kun je alleen maar verdrietig worden.

Bij de haven van Porto Lagos is een reigerkolonie (Grauwe Reiger, Kleine Zilverreiger en Kwak). Van deze laatste soort werd overigens geen nest gezien.

Op 1 juni werd langs de rietkraag van het Vistonis-meer 1 km ten westen van Porto Lagos een mannetje Kuifeend gezien. Dit wijst op een broedgeval, dat overigens voor dit gebied uitzonderlijk zou zijn.

Tenslotte hebben we een korte excursie gemaakt in het vochtige weidegebied aan de oostzijde van het Vistonis-meer tussen de dorpen Glikoneri en Salpi. De vogelwereld viel erg tegen. Bijzonder fraai was toch de waarneming van een Isabeltapuit bij Glikoneri. Qua kleur en tekening is deze soort moeilijk te onderscheiden, maar zijn rechtopstaande houding maakt hem opvallend. Dit terrein wordt net zoals veel andere gebieden, die niet geschikt zijn voor akkerbouw, zeer intensief beweide met schaapskudden.

Lagunes Karatza, Alyki, Ptelea en Elos

Tussen het dorp Arogi en Molitoni-strand liggen vier lagunes naast elkaar.

In de Karatza-lagune nabij Mesi-strand zagen we een broedkolonie van Zwartkopmeeuw (c. 60 paar), Vissdief (3), Dwergstern (48), Kluut (13), Geelpootzilverbmeeuw (>150). Ook broedde er een Scholekster.

In de Alyki-lagune was steeds een groot aantal Europese Flamingo's aanwezig. Ongeveer 15 paar hadden zelfs een nest gebouwd. Enkele flamingo's zaten op het nest. In de literatuur vonden wij geen informatie over eerdere broedgevallen van deze soort in Griekenland. Afleidingsgedrag van Kluut en Strandplevier wees op broedgevallen.

In de Ptelea-lagune was op een zandbank een kolonie van 20 paar Dwergsterns en 1 paar Vissdieven. Er waren al wel nestkuiltjes, maar nog geen eieren. Verder waren hier 6 paar Strandplevieren aanwezig. Bijzondere waarnemingen waren 3 Nachtzwaluwen (4 juni, nog doortrek?) en 1 Duinpieper. Deze laatste soort lijkt in Grieks Thracië alleen te broeden in de kustzone. Op een rotsachtig eiland vlak voor de kust zaten Geelpootzilverbmeuwen met jongen en Aalscholvers.

Mitrikou-meer

Het Mitrikou-meer en het terrein direct ten westen daarvan vond ik het mooiste natuurgebied van deze reis. De westelijke oever is redelijk bereikbaar via de weg van Paguria naar Molitoni-strand; de oostelijke oever het best vanuit Imeros.

In een breed stuk van de rietkraag aan de oostzijde van het meer bevindt zich een kolonie Lepelaars. Je kon er iets van zien vanaf een 50 m hoge heuvel aan de westzijde van het meer en vanaf een gebouwtje aan de zuidzijde. Daar staat namelijk geen riet op de oever. De afstand is overigens zeer groot. Het aantal broedparen werd geschat op minstens 20. Deze kolonie is al lang bekend.

Bij de monding van de rivier Bousbous in het meer is een wilgenbosje. Hier werden onder meer gezien: Rose Spreeuw, Woudaapje, Scharrelaar, Bijeneter en een Ringmus met nestmateriaal. De Ringmus is als broedvogel zeker niet algemeen in Griekenland. Dit was onze enige waarneming van deze soort in Griekenland.

Ten westen van het meer was een grasland overstroomd. Hier foerageerden vier soorten reigers (Purper-, Kleine Zilver-, Ral- en Grauwe), Vorkstaartplevieren en drie soorten sterns (Witwang-, Witvleugel- en Zwarte). De Witwangsterns waren nesten aan het bouwen. Er gaat iets door je heen, als je kniediep in het water staat naast een drijvend zelf gebouwd nestvlotje van deze soort. Helaas waren er nog geen eieren. Een Ooievaar verslond een enorme slang. Er riep een Porseleinhoen, een in Griekenland zeldzame vogel. In afgravingen in heuvels langs de weg aan de westzijde bevonden zich bezette nestholten van Steenuil en Scharrelaar.

Aan de oostzijde van het Mitrikou-meer werden onder meer waargenomen: ook Witwangstern (1 vogel op nest), Woudaapje, Witoogend, Zomertaling (1 paar), Waterral, Steltklut, Krombekstrandloper, Meerkot (met jongen). In een struik zat een Rosse Waaiersstaart, voor mij een geheel nieuwe soort. De tot voor enkele jaren geleden aanwezige vochtige terreinen ten oosten van de dijk van het meer zijn helaas recent ontgonnen.

Evros-delta en omgeving

De Evros-delta was vroeger een vogelparadijs. Helaas is het Griekse deel inmiddels grotendeels ontgonnen. Hoe het met het Turkse deel gesteld is, weet ik niet. Het terrein is deels militair gebied en alleen toegankelijk met een speciale vergunning. De aanvraag hiertoe moet persoonlijk ingediend worden bij de politie in Alexandropolis. Daarna moet men naar het militair hoofdkwartier aldaar. Wij hadden gehoord, dat deze procedure in één dag afgewikkeld kon worden. Helaas werd ons door de politie meegedeeld, dat we een aantal dagen

moesten wachten, omdat eerst overlegd moest worden met een instantie in Athene. We hadden geen zin om daar op te wachten en hebben alleen een bezoek gebracht aan het wel vrij toegankelijke deel. Deze excursie was niet erg geslaagd. Behalve enkele Isabeltapuiten zagen we geen bijzondere vogels. Voor mij is het overigens de vraag of het militaire deel tegen de Turkse grens veel interessanter is. Volgens de recente literatuur is ook daar veel vernietigd.

Meer succesvol was een uitstapje buiten de (voormalige) wetlands naar de bergen ten noorden van de Evros-delta. Een rit door de overigens nogal korte Adelaarskloof ten noorden van Alexandropolis leverde een prachtige Schreeuwarend op korte afstand, Monniksgier, Arendbuiserd en Roodstuitzwaluw op. In de omgeving van Dadia, meer naar het noordoosten, zagen we Slangenarend, Wespindief en Buiserd. Dit gebied staat bekend om zijn rijkdom aan roofvogelsoorten. Het landschap zelf vond ik overigens niet uitzonderlijk. Helaas heeft hier mijns inziens een verkeerde vorm van natuurbescherming toegeslagen. Een groot deel van de heuvels is niet meer toegankelijk, ook niet op de paden, om de broedende roofvogels te beschermen. Wel kan men op gezette tijden onder begeleiding naar een gierenvoederplaats. Afspraken hieromtrent kunnen gemaakt worden bij het "Raptor Protection Centre" in Dadia. Mijns inziens is dit geen goede vorm van natuurbescherming. De geïnteresseerde liefhebber kan zo niet meer zelf op eigen houtje het gebied intrekken om de natuur te ontdekken.

Tot slot

Nog steeds zijn de natte gebieden in Grieks Thracië bijzonder interessant voor vogelaars. Voor mij waren op deze reis nieuwe soorten: Zwartkopgors, Isabeltapuit, Rose Spreeuw, Rosse Waaijerstaart en Roodstuitzwaluw. Slechte wegen, vuilnis, verwilderde honden, geen goede kaarten, overbeweiding en intensieve akkerbouw (wateronttrekking, ontginning) kunnen op sommige momenten echter het vogelplezier bederven. Bijzonder frustrerend is de nog steeds voortschrijdende vernietiging van waardevolle natte natuurgebieden. Goede informatie kan ontleend worden aan WIWO-rapport nr. 20 "Birds of the wetlands in North-East Greece spring 1987". Deze publikatie is in voorraad of te bestellen bij Antiquariaat van Hoorn te Nijmegen.

